

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. 3. Entis illius incompleti, quo Deus, juxta S. Thomam, physicè præmovet causas liberas ad agendum, effectus est complere activam indifferentiam quam habent ad opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

Quod si quis objiciat, hoc ens diminutum, in quo physicam pramotionem constituit [S. Doctor, non plus habere realitatis, quam qualitates illae intentionales, quibus comparatur, quae olim dicebantur ab objectis per medium diffundi, & quae nunc, ut planè inutiles & improbables, communiter exploduntur; Respondebo liberum esse Modistis, constituere physicam pramotionem in entitate modali, qualis est actio realiter distincta, quam admittunt: Antimodistas verò posse illam constituere in puro statu causae creatae, ita ut creaturam esse à Deo moram, non plus dicat supra entitatem creaturæ, quam corpus moveri vel esse in quiete, dicat supra entitatem corporis. Motus autem vel quies supra entitatem corporis non dicit, nisi purum statum secundum veriorum sententiam.

RESPONSIO II.

Entis illius incompleti, quo Deus, juxta S. Thomam, physicè pramovet causas necessarias ad agendum, effectus est, complere antecedentem ad unum determinationem, & agendi necessitatem, quam habent causae necessariae.

Prob. Nam, ut docet S. Thomas, Deus physicè pramovet causas necessarias secundum modum & conditionem earum. Atqui eatenus intelligitur, illas pramovere secundum modum & conditionem earum; quatenus intelligitur complere antecedentem ad unum determinationem & agendi necessitatem, quam habent. Præterea, Deus causas necessarias physicè pramovet per illud ens, quo præcisè posito, causae necessariae agunt, & ita agunt, ut non possint non agere; quo præcisè sublato, causae necessariae nec agunt, nec agere possunt. Atqui tale est illud ens, cujus effectus est, complere antecedentem ad unum determinationem & agendi necessitatem, quam habent causae necessariae. Ergo Deus re ipsa pramovet causas necessarias per ens, cujus effectus est, antecedentem ad unum determinationem & agendi necessitatem, quam habent, complere. Ergo, quod idem est, entis illius incompleti, &c.

RESPONSIO III.

Entis illius incompleti, quo Deus, juxta S. Thomam, physicè pramovet causas liberas ad agendum, effectus est, complere activam indifferentiam, quam habent ad opposita.

Prob. Nam Deus, juxta S. Thomam, physicè pramovet ad agendum causas liberas secundum modum & conditionem earum. Atqui non aliter intelligi potest illas ad agendum pramovere secundum modum & conditionem earum, nisi præcisè complendo, & veluti ad opus accingendo activam indifferentiam, quam habent ad opposita, ita ut posito hoc complemento, possint pro arbitrio hoc agere vel non agere, hoc vel illud agere, & sublato, non possint; eo quod omnis virtus creata, ad hoc ut se in actum exerat, essentialiter exigit à primo ente intrinsecè compleri, vel, si vis, confortari & corroborari; quo proinde complemento intrinsecò destituta, manet iners, & ad agendum essentialiter insufficient. Ergo Deus re ipsa pramovet ad agendum causas liberas, præcisè complendo activam indifferentiam, quam habent ad opposita. Ergo entis illius incompleti, &c.

Ex dictis collige, 1. Pramotionem physicam in causis necessariis, ex natura sua connexam esse cum actione, ad quam pramoveantur: non enim posset aliter complere antecedentem ad unum determinationem & agendi necessitatem, quam habent. 2. Physicam pramotionem in causis liberis non sic connexam esse cum aliquo actu, ut ea posita, non possit non esse actus ille: alioquin activam voluntatis indifferentiam non compleret, sed potius corrumpere, voluntatem ad alteram partem contradictionis obligando. 3. Non solum determinationem passivam voluntatis, quæ facultas est electiva, sed etiam activam esse à Deo tanquam à causa prima, quatenus volun-

tas non se ipsa exerit in actum, nisi sub Deo in ipsa operante, & operando vim ejus electivam complente natura prius, quam eligat & agat. 4. Voluntatem tamen, quæ facultas est electiva, non prædeterminari à Deo, quia Deus illam pramovendo, præcisè complet activam ejus indifferentiam: unde quod voluntas in hunc actum exeat potius quam in illum, ab ipsa est, non ab alio, à quo sit prædeterminata. 5. Denique malitiam formalem actus mali reducendam esse in voluntatem, ex propria determinatione deficientem à regula sua; non in Deum, qui complendo activam indifferentiam voluntatis, fungitur officio motoris universalis, nec ad unam potius quam ad alteram contradictionis partem obligat voluntatem, sed totam actus determinationem relinquit in ejus arbitrio.

DISPUTATIO VI.

De Conscientia.

ARTICULUS I.

Quid sit, & quod duplex conscientia.

R Esp. Conscientia, ut hic sumitur, est actus, quo intellectus judicat aliquid hic & nunc licitum esse vel illicitum, seu præceptum vel prohibitum, faciendum vel non faciendum. Hoc autem judicium dicitur, 1. practicum, quia versatur circa actionem in individuo, hoc est, cum omnibus suis circumstantiis consideratam, eamque immediatè dirigit. 2. Practicè practicum, hoc est, omninò practicum, ut distinguatur ab alio judicio, quod circa actionem humanam versatur magis generaliter, præcindendo scilicet à circumstantiis. Talis est actus, quo intellectus judicat parentes esse colendos, & qui solet appellari judicium speculative, seu speculative practicum; quia cum non sit de actione hic & nunc facienda, non est proxima actionis regula. Conscientia differt etiam à synderesi; hæc enim versatur circa prima morum principia, quæ conscientia applicat, dictando hoc hic & nunc faciendum vel non faciendum esse.

Conscientia dividitur, 1. in veram, & erroneam. Vera est ea, quæ dicitur hic & nunc licitum vel illicitum esse, quod revera tale est; erronea verò, quæ dicitur licitum esse vel illicitum, quod revera non est tale. Hæc subdividitur in vincibilem & invincibilem; vincibilis in affectatam & non affectatam; non affectata in supinam & non supinam; prout ignorantia, quam importat, est vincibilis vel invincibilis, affectata vel non affectata, supina seu crassa, vel non supina.

Dividitur 2. in scrupulosam, & laxam. Scrupulosa est actus, quo intellectus, ob levem aliquam rationem, & parvi aut nullius momenti, judicat aliquid hic & nunc esse præceptum vel prohibitum. Laxa è contra est ea, quæ intellectus, ob leves similiter rationes, judicat aliquid hic & nunc licitum esse, vel etiam honestum. Laxa etiam dicitur, cum homo de gravioribus tantum mortalibus virandis sollicitus est; sicut pharisaica dicitur, cum homo magna parvi & parva magni facit.

Dividitur 3. in conscientiam certam, & incertam. Conscientia certa est actus, quo intellectus firmiter judicat aliquid hic & nunc esse licitum vel illicitum: incerta verò, actus, quo intellectus positivè quidem, sed non sine oppositi formidine, judicat aliquid licitum vel illicitum esse.

Dividitur 4. in perplexam & dubiam. Perplexam est, cum quis utrumque oppositorum, quorum alterum necesse est esse, judicat esse illicitum, & peccatum, ut si quis v. gr. die festo judicet se contra charitatem peccaturum, si deferat agrum ad audiendum sacrum; vel peccaturum contra religionem, si non audiat sacram